

Pielikums Nr.4

Zinātnes komunikācijas mērķa grupu pētījuma noslēguma ziņojumam
projekta Nr. 1.1.1.5/17/I/002 “Integrētie nacionālā līmeņa pasākumi Latvijas pētniecības un attīstības
interesešu pārstāvības stiprināšanai Eiropas pētniecības telpā” ietvaros

Labās prakses piemēri Latvijas sabiedriski aktīvās un zinātnes diasporas sadarbībai ar Latvijas institūcijām

Apkopojot pētījuma pirmajā un otrajā kārtā iegūto informāciju, kā nozīmīga zinātnes komunikācijas mērķa grupa tika identificēta “Latvijas sabiedriski aktīvā un zinātnes diaspora ārvalstīs”. Šīs mērķa grupas ietekme uz procesiem Latvijā būtiski pieaug, un var droši prognozēt šādas tendences arī pārskatāmā nākotnē.

Ziņojuma otrajā kārtā tika definēts, ka prioritārais mērķis zinātnes komunikācijai ar Latvijas sabiedriski aktīvo un zinātnes diasporu ir “*Aktīvākās un zinātnē ieinteresētākās daļas iesaiste Latvijas zinātnes mārketingā (komunikācijā, pasākumos, iniciatīvās) Latvijā un pasaulē. Tai skaitā – veidot izpratni un prasmes mērķtiecīgi izmantot esošās stratēģiskās izstrādes.*” Veicot papildus situācijas analīzi, tostarp arī vairākas padziļinātas intervijas, mērķis tika precizēts, to vairāk orientējot uz Latvijas zinātnes starptautiskās sadarbības stiprināšanu, kas ir viena no būtiskākajām Zinātnes, tehnoloģijas attīstības un inovācijas pamatnostādņu 2021. – 2027. (ZTAIP) prioritātēm.

Pētījuma gala ziņojumā zinātnes komunikācijas prioritārais mērķis ir precizēts: “**Ar spilgtiem piemēriem pārliecināt par Latvijas zinātnes veikspēju un vairot diasporas iesaisti Latvijas zinātnes starptautiskuma palielināšanā (starptautiska zinātne Latvijā un Latvijas zinātnieki starptautiskos sadarbības tīklos).**”

Lai precizētu pētījuma rezultātus, cita starpā tika veikta arī vairākas padziļinātas intervijas, kuru detalizēta analīze tiek piedāvāta šajā pielikumā.

Interviju aptvere

Lai precizētu pētījuma rezultātus attiecībā uz šo mērķgrupu, tika analizēti esošie pētījumi par Latvijas diasporu un veiktas sešas padziļinātās intervijas. Pētījuma 3. kārtā Latvijas sabiedriski aktīvā un zinātnes diaspora šī pētījuma vajadzībām tika analizēta, izdalot atsevišķas apakšgrupas atbilstoši zinātnes komunikācijas mērķgrupām: Latvijas diasporas zinātnieki, Latvijas diasporas lēmumu pieņēmēji, Latvijas diasporas sabiedriski aktīvie pārstāvji, Latvijas diasporas jaunieši un studenti. Interviju laikā iegūtā informācija ir apkopota labās prakses piemēros, lai izceltu argumentus, kas rada un notur Latvijas diasporas dažādu mērķgrupu interesi iesaistīties Latvijas notikumos un sadarboties. Piemēri ļauj padziļināti saprast, kas strādā labi kopīgajās sadarbības aktivitātēs, kas ir lielākie līdzšinējās sadarbības trūkumi, kā arī raksturo Latvijas diasporas interesi kontekstā ar citām Latvijas zinātnes komunikācijas mērķgrupām un identificē kopīgās jomas katras puses interešu īstenošanai. Padziļināto interviju formāts, kur sarunu partneri sākumā tika iepazīstināti ar 2.kārtas pētījuma secinājumiem un priekšlikumiem un pēc tam tika pārrunāta viņu pieredze un pārdomas, ļāva kopīgi apzināt Latvijas diasporas mērķgrupai raksturīgo interesi viņiem aktuālā kontekstā. Sadarbība ar Latvijas diasporu tika analizēta kopā ar kādu no Latvijas zinātnes komunikācijas mērķgrupām: aktīvie uzņēmēji, zinātnieki vai lēmumu pieņēmēji. 1.tabulā ir apkopots pārskats par padziļinātajām intervijām un zinātnes komunikācijas mērķgrupām, ar kurām ir kopīgas intereses.

1.tabula

Interviju ar Latvijas sabiedriski aktīvās un zinātnes diasporas pārstāvjiem saraksts

Nr.	Latvijas sabiedriski aktīvās un zinātnes diasporas pārstāvji un/vai tiešie sadarbības partneri Latvijā	Zinātnes komunikācijas mērķgrupas Latvijā, ar kurām ir kopīgas intereses
1.	Pasaules Brīvo latviešu apvienība Valmieras Attīstības aģentūra	Politisko un uzņēmējdarbības lēmumu pieņēmēji un ietekmētāji; Aktīvie uzņēmēji

2.	Eiropas Latviešu apvienība (ELA) Valmieras Attīstības aģentūra	Politisko un uzņēmējdarbības lēmumu pieņēmēji un ietekmētāji; Aktīvie uzņēmēji
3.	Pētniece, kas strādā ārvalstīs un ir sadarbības pieredze ar Latvijas zinātniskajām institūcijām	Zinātnieki
4.	Jaunais pētnieks, kas ieguvis doktora grādu ārvalstīs	Zinātnieki
5.	Sabiedriski aktīvi diasporas sociālā medija un neformālās biedrības pārstāvji Lielbritānijā	Sabiedrība kopumā
6.	Ventspils pilsētas domes aktivitāte: LIVIN kontaktpunkts	Sabiedrība kopumā

Labās prakses piemēri ir apkopoti pēc šādas struktūras:

1. Labās prakses piemēra kopsavilkums
2. Galvenie argumenti, kāpēc Latvijas diasporas pārstāvji vēlas sadarboties
3. Organizācijas vai diasporas pārstāvja īss raksturojums, iepriekšējā sadarbības pieredze ar Latviju šī pētījuma jautājumu kontekstā
4. Galvenie faktori, kas nosaka veiksmīgu sadarbību
5. Galvenie faktori, kas traucē veiksmīgai sadarbībai
6. Latvijas diasporas un zinātnes komunikācijas līdzšinējā pieredze
7. Priekšlikumi, kā veicināt Latvijas diasporas un zinātnes komunikācijas mērķgrupu sadarbību
8. Kontakti un informācijas avoti, kas varētu noderēt zinātnes komunikācijas aktivitāšu plānošanai ar Latvijas sabiedriski aktīvo un zinātnes diasporu

Labās prakses piemērs Nr. 1

Pasaules Brīvo Latviešu apvienības (PBLA) un Valmieras Attīstības aģentūras (VAA) sadarbība

Labās prakses piemēra kopsavilkums

Šis labās prakses piemērs raksturo kopsadarbības un laba sava piedāvājuma nozīmi un kā Latvijas diasporas organizācija, sadarbojoties ar pašvaldības attīstības aģentūru, var veicināt uzņēmējdarbības attīstību Latvijas reģionos.

Organizācijas pārstāvis pirms sarunas sniedz atrunu, ka līdzšinējo sadarbību raksturo pamatā ņemot vērā pieredzi ar uzņēmēju organizācijām un valsts sektoru. Izvērtējama sadarbība zinātnes kontekstā līdz šim nav notikusi.

Galvenie argumenti, kāpēc Latvijas diasporas pārstāvji vēlas sadarboties

Dot atpakaļ Latvijai, dalīties, iespēja kopīgi augt; tīkloties; radīt sinerģiju; parādīt reģionu potenciālu; attīstīt jaunas iniciatīvas; aktualizēt dažādus ilgtermiņa jautājumus; ja ir satikušies pareizie cilvēki - svarīga ieinteresēta kontaktpersona otrā pusē.

Organizācijas vai diasporas pārstāvja īss raksturojums, iepriekšējā sadarbības pieredze ar Latviju šī pētījuma jautājumu kontekstā

2018. un 2019. gadā Pasaules Latviešu ekonomikas un inovāciju forums (PLEIF), sadarbojoties PBLA, Valmieras pilsētas pašvaldībai un VAA tika organizēts Valmierā. Abas organizācijas ir gandarītas par pienesumu Valmierai kā pilsētai, tiem uzņēmējiem, kuri vēlējas no tā kaut ko gūt un tālāk ar to strādāt. PLEIF bija gan kopīgas diskusijas par uzņēmējiem aktuālām tēmām, gan vizītes uz uzņēmumiem, gan konkrēti praktiski piemēri, kā domāt par sadarbību dažādos pasaules reģionos ar konkrētu uzņēmēju stāstiem. PLEIF ir jau ilgtermiņa tradīcija un tā ir iespēja diasporas pārstāvjiem **dot atpakaļ Latvijai un dalīties ar to, kas katram ir; tā ir iespēja kopīgi augt.**

Galvenie faktori, kas nosaka veiksmīgu sadarbību

Lai gan PLEIF formāts laika gaitā ir mainījies, VAA skatījumā PLEIF ir kā atslēgas pasākums Latvijā katru gadu, kur ir unikāla vieta tieši **tīkloties**, satīkties cilvēkiem, kuri parasti nesatiekas. Parasti cilvēki satiekas vai nu pa nozarēm, piemēram, kūdras konference, koka konference, vai satiekas cilvēki pa valstīm. PLEIF, savukārt, notiek starp-sektoru un starpvalstu tīklošanās, līdz ar to **rodas sinerģija**, kad tu vari gan ar profesionālām zināšanām dalīties, gan ar ļoti horizontālām, piemēram, biznesa kultūru dažādās valstīs, par darba stilu, par ētiku, par ļoti praktiskiem ieteikumiem. Valmiera ļoti novērtē, ka PBLA uzņēmās risku izcelt šādu pasākumu ārpus Rīgas, kas saistās ar daudz dažādiem papildus darbiem, un nezināmajiem, kā tas ir, loģistikas jautājumiem,

naktsmītnēm utml. Tā bija iespēja parādīt, ka Latvijā ir ne tikai Rīga, bet arī mikro pilsētas, kas gatavas attīstīties, runāt par savu attīstību ilgtermiņā. Protams, bija jāpārlicina arī Valmieras iedzīvotāji, ka tā ir laba platforma, kur veidot kontaktus un dalīties pieredzē. Sākotnēji Valmieras biznesa kopienai bija nostāja: tas mums ir par augstu, ko tad mēs tur varam. Bija ļoti svarīgi spēt pārlicināt, ka ir jāizkāpj no savas provinciālisma nostājas un jāiesaistās. Pēc tam bija ļoti daudz pozitīvu atsauksmju tieši no vietējiem uzņēmējiem, kas novērtēja, ka ir atnesta pasaules elpa uz Valmieru. Biznesa pārstāvji parasti patērē ļoti šaura loka informāciju, kurai uzticas un bija svarīgi parādīt, ka PLEIF ir augsta līmeņa pasākumi, kur ir ļoti daudz dažāda līmeņa cilvēki no dažādām valstīm. VAA novērtē PBLA uzdrīkstēšanos, uzticēšanos un devumu Latvijas reģionu līdzsvarotai attīstībai.

Nākotnē, ja vien tas būtu iespējams, PLEIF rīkošana reģionos, ne tikai Valmierā, būtu idejiski ļoti laba lieta – **parādīt reģionu potenciālu**, ko savukārt, pilsētas var tālāk izmantot mārketingā.

PLEIF ir pasākumus, no kura ir attīstījušās arī vairākas **jaunas iniciatīvas** valsts līmenī, piemēram, vienradžu stāsti, kopīgais Latvijas pozicionējums pasaulē, eksporta tirgu attīstīšana, starptautiskās programmas, kur Latvija var aktīvāk iesaistīties. PLEIF ir vieta, kur **aktualizēt dažādus ilgtermiņa jautājumus**, sākt par tiem domāt, sadzirdēt skatu no malas. Un lielāka uzticība ir tad, ja to skatu no malas pasaka latvietis, nevis, piemēram, amerikānis vai kanādietis.

Labs sadarbības formāts ir arī Amerikas-Latviešu kongress, ko organizē Amerikas Latviešu apvienība. Valmiera ir gatava braukt uz šādiem pasākumiem, stāstīt par iespējām ārpus Rīgas, kas ir Valmieras prioritātes, ko vēlas attīstīt pilsētas, augstskolas, kur sadarbība būtu vēlama un interesanta, skaidri definēt savu vajadzību. Šāda veida forumi ir vieta, kur arvien vairāk par to jāstāsta: **par prioritātēm, konkrētām interesēm**. Tad arī pretī var sagaidīt pēc iespējas atbilstošākus partnerus. Tādā veidā var veicināt šos savstarpēji izdevīgus sadarbības tiltus. PBLA ir līdz galam neizmantots resurss, lai nav tā, ka tikai diaspora savā starpā satiekas un runā, bet ir arī vēl lielāka Latvijas iesaiste.

Attiecībā uz valodas lietojumu (latviešu vai angļu) ir jāsaprot, kas katrā gadījumā ir svarīgākais: valoda vai, piemēram, zinātne. Šajā gadījumā nevar visām lietām pieiet vienādi. Tieši zinātnes jomā, visdrīzāk latviešu valoda nebūs prioritārā.

Sadarbībā vienmēr tas ir par **cilvēkiem**, jebkurā sfērā, cik cilvēki ir gatavi un cik liela ir vēlme ir sadarboties. Ļoti liela loma ir cilvēkiem, **kontaktpersonām, kas virza šos jautājumus** un kas ir pretī, **kas gatavi iesaistīties un atbalstīt**. Vēlme, izpratne, ka tas ir vajadzīgs, **kopsadarbība**. PBLA un Valmieras sadarbības gadījumā veiksmīgas sadarbības kodolu veidoja četri cilvēki no Valmieras puses. Nekas nav nejauši, visam apakšā ir grūts darbs. Sadarbība vispozitīvākajā veidā ar abpusēju izpratni, kāpēc kopīgi pasākumi ir nepieciešami.

Institūciju vārdi ir svarīgi, bet cilvēki ir vissvarīgākie. Ir svarīgi tīkloties, **veidot attiecības**, tas ir darbs.

Latvijai ir ko piedāvāt, bet ir jāizdara savi mājas darbi, lai spētu sevi parādīt. Tiek minēts piemērs par augstskolu un diasporas jauniešu kopīgo semināru par studiju iespējām, kur no 4 augstskolām tikai viena varēja pārliecināt ar savu piedāvājumu. Ir jāpiedomā un jāspēj noformulēt **labs savs piedāvājums** uz ārpusi, jāpadomā par virkni jautājumiem, kas ir svarīgi jauniešiem vai sadarbības partneriem, lai ieinteresētu, kāpēc būtu jāizvēlas konkrētā augstskola vai sadarbības partneris: kas tur ir interesants, ne tikai kādi studiju kursi, kāds ir atbalsts (vairāk pat ne-finansiāls atbalsts).

Spēt arī atbildēt uz jautājumu, ko Latvija var dot diasporai. Ir jāspēj stāstīt par saviem panākumiem, ir jāpriecejas, ir savējie jāatbalsta. Nenoniecina savu varēšanu: “ko tad mēs, mēs jau neko”.

Galvenie faktori, kas traucē veiksmīgai sadarbībai

Lielākais šķērslis kopīgai sadarbībai ir tas, ka nav ilgtermiņa skatījuma. Dzīvojam no projekta uz projektu. Kā valsts neesam vērsti uz sadarbību un konkurenci. Uz konkurenci tās pozitīvā nozīmē, kas dzen uz augšu dzīves līmeni.

Latvijas diasporas un zinātnes komunikācijas līdzšinējā pieredze

Iespēja komunicēt par zinātņi PLEIF ir atkarīga no konkrētā gada PLEIF tēmas un kā zinātne tur iederas. Labs piemērs ir zinātne un SAF tehnikas piedāvātais jaunais risinājums: gaisa kvalitātes mērīšana. Šādā sarunā ļoti labi zinātne iederētos: kā piemēram, uzņēmums izvēlas ieguldīt R&D, tā parādot sasaisti ar zinātņi. Svarīgi, lai tā nav viena pati, bet saistīta ar specifisko sarunas tēmu. Zinātņei būtu jābūt kā papildinošajai komponentei, **zinātniekam ir jābūt gatavam iesaistīties un paskatīties uz to no papildinošās perspektīvas**. Zinātne ir daļa no dzīves un ir svarīgi par to arī stāstīt kontekstā ar pārējo. Būtisks ir arī pasniegšanas veids. Ja konference ir sarunu, paneļu formātā (interaktīvā veidā), bet zinātnieks atnāk un nolasa no kanceles savu pētījumu, tad tas nebūs interesanti. Tas iespējams ir grūtāk zinātniekiem, jo ne visi ir uz āru vērsti, bet **ir jāpārdomā formāts, kādā veidā šie pētījumi tiek pasniegti**. Zinātniekam spēt pārdot savu ideju ne tikai tiem, kas ir jau viņa auditorija, bet spēt pārdot arī, piemēram, uzņēmumam.

Priekšlikumi, kā veicināt Latvijas diasporas un zinātnes komunikācijas mērķgrupu sadarbību

Lai zinātnieku ieteiktu sadarbībai tālāk saviem diasporas kontaktiem, svarīgi ir 1) saprast, **kas ir zinātnieka piedāvājums**, 2) kam viņi to prasa un ko un no kura var sagaidīt; 3) darīt maksimāli visu, lai pasniegtu kvalitatīvi savu materiālu; 4) jābūt gatavam pašam piestrādāt, braukt, reklamēt, runāt, aizstāvēt; 5) kāda informācija ir pieejama par konkrēto zinātnieku, kāds ir uzticamības līmenis, kāds ir viņa CV, kādas ir publikācijas, kurās vietās (vai tikai savā

universitātē, vai plašāk, kādās valodās). Ir ļoti būtiska paša cilvēka vēlme iesaistīties un risināt sev aktuālo jautājumu.

Zinātne ir **jāpadara redzama**. Jo nav šobrīd sabiedrībā uzticība tiem cilvēkiem, kas ir studējuši konkrētus jautājumus. Jārisina finansējuma trūkums. Uzņēmumiem, kas grib gudri strādāt, ir **jāattīsta R&D nodaļas**. Zinātnei būtu jābūt **daļai no ilgtermiņa skatījuma uz valsts attīstību**. Izmantot lobija pieeju tā pozitīvā izpratnē, kad mērķtiecīgi sadarbojoties zinātnē ieinteresētajām grupām, izdarītu sabiedrības spiedienu uz valdību, lai mainītu lietas.

Svarīgāk ir, cik valsts vispār **ir atvērta** “gudrajām galvām” un zināšanām no ārpuses, ne tikai diasporai. Veidot to kā kopēju stratēģiju, kā tiek piesaistīti talanti, nešķirojot no kuras valsts.

Kontakti un informācijas avoti, kas varētu noderēt zinātnes komunikācijas aktivitāšu plānošanai ar Latvijas sabiedriski aktīvo un zinātnes diasporu

Pasaules Brīvo latviešu apvienības (PBLA) mājas lapa: <https://www.pbla.lv/>

Pasaules Latviešu ekonomikas un inovāciju foruma (PLEIF) mājas lapa:

<https://www.pleif.lv/>

Amerikas Latviešu apvienība un Amerikas – Latviešu kongress:

<https://alausa.org/>

Valmieras Attīstības aģentūras (VAA) mājas lapa: <https://developvalmiera.lv/>

Labās prakses piemērs Nr. 2

Eiropas Latviešu apvienības (ELA) un Valmieras Attīstības aģentūras (VAA) sadarbība

Labās prakses piemēra kopsavilkums

Šis labās prakses piemērs raksturo, kā Latvijas diasporas organizācija, sadarbojoties ar pašvaldības attīstības aģentūru, var veicināt uzņēmējdarbības attīstību Latvijas reģionos, kādi kopīgi pasākumi tiek jau īstenoti un kas ir pragmatiskā latvietība.

Organizācijas pārstāvis pirms sarunas sniedz atrunu, ka līdzšinējo sadarbību raksturo pamatā ņemot vērā pieredzi ar uzņēmēju organizācijām un valsts sektoru. Izvērtējama sadarbība zinātnes kontekstā līdz šim nav notikusi.

Galvenie argumenti, kāpēc Latvijas diasporas pārstāvji vēlas sadarboties

Veidot sadarbību, būvēt divvirziena tiltus; ja tas atbilst ELA darbības virzieniem: identitāte, iesaiste vai ieguldījums; talantu piesaiste; ekonomisko attiecību veidošana; iepazīt Latvijas iespējas dažādos reģionos, piemēram, sporta infrastruktūru; praktiska sadarbība; zināšanu pārnese uz uzņēmējdarbību; lielāka vajadzība un ieinteresētība sadarbībai reģionu līmenī;

sadarbība zināšanu daudzkrāšņošanai; pragmatiskais latvietības virziens; vērsts uz investoru domāšanu.

Organizācijas vai diasporas pārstāvja īss raksturojums, iepriekšējā sadarbības pieredze ar Latviju šī pētījuma jautājumu kontekstā

Eiropas Latviešu apvienībai 2021.gadā paliks 70 gadi, tā vēsturiski veidojusies kā Eiropā ārpus Latvijas dzīvojošo latviešu sadarbības organizāciju ietvars – organizāciju organizācija ar mērķi **būvēt divvirzienu tiltus ar Latviju**. Sākotnēji lielākais uzsvars bija latviešu kultūras un identitātes uzturēšanai un Latvijas neatkarības atjaunošanai. Bet pēdējos gados ir definēti trīs galvenie virzieni, kā trīs “i”: 1) **identitāte** – valoda, kultūra; 2) **iesaiste** – pilsoniskā līdzdalība, diasporas mediji, jauniešu līdzdalība; 3) **ieguldījums** – šis ir jauns virziens, **pragmatiskā latvietība**, kas ir balstīta apziņā, ka latvietība var tikt apliecināta un dot piensumu Latvijai ne vien nacionāli romantiskajās izpausmēs, bet arī piesaistot zināšanu, pieredzes, kontaktu resursu, ko Latvijas cilvēki pasaulē ir ieguvuši, darbojoties kā profesionāļi, uzņēmēji, zinātnieki, investori. No šī darbības virziena ir arī izaugusi kustība esi.lv, kura apvieno ne tikai Eiropā, bet arī ārpus Eiropas dzīvojošos sadarbībā ieinteresētos Latvijas uzņēmējus, nozaru profesionāļus, zinātniekus, tieši ar uzsvaru uz profesionālās sadarbības un interešu pārstāvības jautājumiem.

Galvenie faktori, kas nosaka veiksmīgu sadarbību

Iniciatīva aktīvai sadarbībai ar Latvijas diasporu 3-4 gadus atpakaļ nāca no Valmieras pilsētas pašvaldības. Tā bija viena no politiskajām prioritātēm vietējā līmenī – meklēt tiltus vai ceļus pie diasporas, un piesaistīja ideja par pragmatisko latvietību, jo Valmiera ir saimnieciska pilsēta, kurā ir attīstīta industrija, ražošana un diezgan liels ārvalstu kapitāls. Tāpēc bija svarīgi saredzēt sadarbību ar diasporu kādā taustāmā potenciāla rezultātā. Pilsētai strauji attīstoties un attīstoties darba vietām, būtiskākais Valmieras izaicinājums ir tas, ka trūkst darbinieku. Pilsēta meklē risinājumus, kā piesaistīt augsti kvalificētus darbiniekus un kā piesaistīt talantus. Un viens no šādiem talantu piesaistes risinājumiem būtu studentu piesaiste, Erasmus studentu atgriešanās un piesaiste Valmierai, plašākas sadarbības attīstīšana ar tiem, kas ir izbraukuši no Valmieras, Latvijas, lai būvētu sadarbības tiltus. Interese pamatā ir saistīta ar **talantu piesaisti un ekonomisko attiecību veidošanu kopā ar diasporu**, veidot pragmatisku sadarbības taktiku. Sākums bija Pasaules Latviešu ekonomikas un inovāciju forums (PLEIF), kas bija ļoti labs pasākums, bet tas ir vienreizējs pasākums, tīklošanās notiek, bet ir nepieciešama arī regulārāka domu apmaiņa, sadarbība. Tālāk sadarbība izveidojās ar Eiropas Latviešu apvienību un pirmā kopīgā aktivitātē bija jauniešu nometnes: **Valmiera pirmā organizēja Vidzemes un diasporas jauniešu sporta nometni 2019.gadā**. Tas bija ļoti labs pilotprojekts, kur primāri nebija kultūras un valodas saglabāšana, bet tika iekļauti aktīvā dzīvesveida un sporta elementi, ar tālejošu mērķi parādīt tiem jauniešiem, kas nodarbojas ar sportu vairāk kā hobiiju līmenī, kāda ir

Latvijas sporta infrastruktūra, kāda ir Valmieras piedāvātā sporta infrastruktūra. **Caur sportu arī tuvināt Latvijai, latviskajai dzīvesziņai, valodai** un to visu **sakombinēt kompleksā pieejā**. Nometne bija ļoti veiksmīga un Valmiera plāno šīs nometnes turpināt, jo Valmierai sporta infrastruktūra ir izveidota tāda, lai šeit notiktu dažāda līmeņa sporta pasākumi, sadarbībā ar diasporu gan sporta interešu līmenī, gan arī profesionālā līmenī.

Esi.lv biedrība ir reģistrēta Valmierā, kas ir pirmais solis pilotprojektam, kā praktiski varētu sadarboties ar diasporu investīciju piesaistei pilsētā, šajā gadījumā Valmierā. Tas ir veids, kā mēģināt izmantot diasporas sadarbības tīklus, lai veidotu abām pusēm izdevīgu sadarbību: mums ir profesionāli aktīva diaspora ārpus Latvijas, to saredzēt kā resursu, veiksmīgai Latvijas attīstībai, kā integrālu Latvijas daļu, kas fiziski neatrodas Latvijā, bet ir Latvija. Tas šobrīd ir Valmieras Attīstības aģentūras darbības lauks, veikt pilotprojektu kopā ar esi.lv .

Eiropas Latviešu apvienība, veidojot sadarbību ar Latviju, sāka to attīstīt no nacionālā līmeņa: vairāk rīcībpolitikas līmenī, iesaistīties nacionālajos medijos, mēģinot lauzt stereotipus par diasporu, kā par aizbēgušajiem nodevējiem. Tā rezultātā tapa diasporas likums, diasporas rīcības plāns, arī atvēlēts laiks sadarbībai ar diasporu sabiedriskajā pasūtījumā medijiem, kur ELA arī ir rosinājusi pārliekt uzsvarus no kultūras pasākumiem uz profesionālo sadarbību un cilvēkstāstiem, t.sk. tiem, kas nāk no zinātnes. Ar laiku radās secinājums, ka tomēr **lielāka vajadzība un ieinteresētība sadarbībai ir reģionālā līmenī**, jo tur ir daudz tiešāks kontakts ar iespējamo labuma guvēju no sadarbības, tā vide ir vieglāk iekustināma. Valmiera ir viena no *movers and shakers*, kas ir reģionāls attīstības centrs ar nacionālu nozīmi un kurā ir apvienojušies gan spēcīgs uzņēmējdarbības kodols, gan arī augstākās izglītības un pētniecības kodols, kā arī pilsoniskā sabiedrība ir diezgan atvērta, mūsdienīgi domājoša, nav dziļo lauku iestiguma, nevalda tā bēdu ieleja, kurai ir grūti pārkāpt pāri, lai veidotu sadarbības. Līdz ar to veidojās ļoti dabiska partnerība. 2017.gadā ELA uzrunāja vairākas pilsētas Eiropas Latviešu kongresam kā iespējamus partnerus, kuri vēlētos braukt līdzī un runāt par reģionu attīstības perspektīvu. Tika uzrunāta Liepāja, Cēsis un Valmiera. Pēc tam lielāko interesi un vēlmi sadarboties tālāk izrādīja Valmiera, kas bija ieraudzījusi to vidējā termiņa perspektīvu, kad ne tikai apmainās idejām vienā pasākumā, bet arī var sastrādāties tālāk. No vienas puses tas ir tāds pragmatisks apsvērums strādāt ciešāk ar reģionālajiem centriem un no otras puses, ir arī netveramais, emocionālais stāsts, kad diasporas pārstāvjiem ciešāka saikne saglabājas ar novadu no kura viņi nāk un/vai kur viņi domā atgriezties, nevis ar valsti kopumā. Ārvalstu prakse ir apliecinājusi, ka daudz lielāki izdošanās rādītāji ir novadu investīciju fondiem, kas ir uz diasporu vērsti, nekā tāds globāls sauklis, piemēram “investēsim naudu Latvijas ekonomikā”. Bet ja veido, piemēram, novadnieku fondu Valmierieši pasaulē investēs Valmieras infrastruktūras attīstībai vai uzņēmēju attīstībā vai mazo vai sociālo uzņēmēju attīstībā, tam ir daudz augstāks izdošanās potenciāls. Tāpēc savijās gan neracionālais, gan pragmatiskais.

2018.gadā ELA rīkoja **semināru ciklu** Luksemburgā zināšanu pārnesei un apmaiņai ar Latvijas kolēģiem. Tika identificētas četras jomas: 1) investīciju piesaiste; 2) transporta un loģistikas sektora attīstība; 3) reģionu attīstība; 4) kosmosa industrija. Šajos semināros piedalījās arī Valmieras pilsētas pašvaldības vadītājs Jānis Baiks, kuram bija tikšanās arī ar Luksemburgas mazo un vidējo investoru asociācijas vadību, Latvijas goda konsulu Luksemburgā, ar citiem partneriem, lai ļautu prezentēt Valmieru kā atraktīvu vietu investīcijām un attīstībai kopumā, kā arī lai uzklautu labās prakses piemērus no Luksemburgas pieredzes, kas varētu noderēt Latvijas un Valmieras situācijai. Tas bija izcils piemērs, kā diaspora varētu arī turpmāk šo sadarbību veidot, jo tā **zināšanu pieredze daudzkaršojas**, kad ne tikai Latvijas diaspora dod savu atgriezenisko saikni, bet arī piesaista konkrētos speciālistus no mītnes zemes, kuri citā gadījumā nebūtu atsaukušies uz sadarbību. Šajā gadījumā tika uzrunāta tikai Valmiera, jo pretī **bija profesionalitāte, gatavība komunicēt gan svešvalodā, gan arī ar uztveramiem kodiem, ar atsaucēm uz starptautiskiem apbalvojumiem**, kas nepaliek tikai tajā Latvijas nabas domāšanas līmenī, kā piemēram, ka mēs te esam forši, jo esam Vidzemē. Bet kas ir Vidzeme, ja nezina, kur Latvija ir. Līdz ar to ir svarīgi, lai arī Latvijas partnerim ir spēja pašam komunicēt atbilstošā līmenī, lai arī diasporas pārstāvjiem nav kauns.

Tika uzaicināta arī sociālās uzņēmējdarbība asociācija. Tas ir virziens, kas varētu palīdzēt pāriet no kristīgās žēlsirdības grūtdieniem **uz investoru domāšanu**, kur varam iedot grūtdienu uzņēmējdarbībai, līdzdarbojoties kā aktīvi investori sociālajā uzņēmējdarbībā.

Kustību aizsākumos ir ļoti liela nozīme tam cilvēkam, kurš to veido. Šajā gadījumā tas ir **pragmatiskais latvietības virziens**, ko pamatā pirmos gadus ir veidojusi un attīstījusi Elīna Pinto, gan definējot pašu virzienu, gan intuitīvi veidojot partnerības jomās, kas varētu attīstīties. Kopumā ir liela nozīme cilvēciskajam elementam, tāpēc ir vērts pašvaldībām, reģioniem kopt attiecības ar saviem cilvēkiem, kas ir ārpusē. Jo tieši caur personisko degsmi varēs panākt daudz vairāk, var atvērt vairāk durvis nekā apelējot pie abstraktā patriotisma.

Tālāk tika organizēta kopīgā jauniešu sporta nometne Valmierā. ELA princips ir, ka visās jauniešu nometnēs tiek ielikts arī uzņēmējdarbības, tehnoloģiju un inovāciju modulis. Sadarbībā ar LIAA, kuri ir ļoti pretīmnākoši un kuras mērķis ir rādīt Latviju kā vietu, telpu un laiku, kurā jauniešiem ar starptautisku skatu un pieredzi ir labas iespējas atsperties, veidot sevi, pašapliecināties un augt. Tas var būt uzņēmējdarbībā, var būt pētniecībā. Protams, šī stāsta veidošanā ir jāmeklē līdzsvars, jo ir reālā uzņēmējdarbības vide un zinātnes finansējums, un lai arī tas nepārvēršas par farsu, zinot Latvijas situāciju. Visciešākā sadarbība ir bijusi ar LIAA, veidojot uzņēmējdarbības darbnīcas, kursus. Ir ielānota arī vēl viena nometne mediju nozarē. Šajā gadījumā arī ir **svarīgs spēcīgs akadēmiskais partneris un jauniešiem interesanta un piemērota vide**, kā piemēram, Valmiera.

Galvenie faktori, kas traucē veiksmīgai sadarbībai

Visa sadarbība ar Latvijas diasporu ir balstīta uz personiskiem kontaktiem, personīgām pazīšanām, vai izveidojas sadarbība un vai tajā brīdī ir laiks un interese. Pirmkārt, **trūkst sistēmiskas pieejas** – ja vien nav personīgi kontakti, tad diasporas zinātnieki neko nevar izdarīt Latvijā. Un, otrkārt, šobrīd Latvijas puse arī **nevar pateikt, kas ir stratēģiskās prioritātes zinātnes sadarbībā**. Nevar prasīt, piemēram, lai ELA kā aģents saved kopā ar zinātniekiem Zviedrijā, jo otra puse to neuztvers nopietni. Ir jābūt skaidram, ar kādu mandātu darbojas, kādā jomā, un ELA šobrīd arī nevar garantēt, ka pēc tam būs Latvijas partneri pretī, kas turpinās turpmākos pasākumus. Cilvēki ir noslogoti, viņi ir mērķtiecīgi, viņi racionāli izvērtē, kāds ir saturs, jēga aiz katra pasākuma. Līdz ar to ir ļoti grūti saprast, kā lai darbojas Latvijas labā ar visu savu entuziasmu, ja neviens nespēj pateikt, kas ir stratēģiskās prioritātes, uz ko koncentrēties ierobežotu resursu apstākļos, un arī, kas ir tās valstis uz kurām orientēties. Šobrīd IZM ir pateikusi, ka uzrunās tās valstis, kur ir statistiski lielākā kopiena, bet nav apzināts, vai tā zinātnes sadarbība līdz šim ir bijusi spēcīga, uz kuras varētu balstīties, vai tajās valstīs ir noteiktas nozares, kurās viņi ir visspēcīgākie un tās sakrīt ar Latviju interesējošajām nozarēm. Pagaidām ir virspusēji kritēriji, nav izvērtēti ar tālejošāku skatu. Un līdz ar to ir arī tāda taustīšanās no ELA puses.

Svarīgi ir cik organizēts ir sadarbības partneris pretī, cik konstruktīva ir saruna. Ja, piemēram, Valmierai pasaka, ka to interesē koka nozare un reģions Skandināvija, tad Valmierai ir nepieciešams saprast, cik tur ir zinātnieki, kādi ir uzņēmēji, kur tur ir tie latvieši, kāds ir tas sistēmiskums tajā otrajā pusē. Tā ir tāda kopēja lieta, kas jāizdara: jāsakartē resursi diasporas pusē, lai saprastu, kur ir lielākais potenciāls sadarbībai. Šobrīd Valmieras puse saredz, ka ELA šajā ziņā dara ļoti daudz un tās lietas ir ļoti strauji gājušas uz priekšu. Pirms pusotra gada, kad Valmierai uzsāka sarunu ar ELA, īsti nevarēja saskatīt, kā tiks pie praktiskā rezultāta. Tad tagad jau tās visas darbības: esi.lv nodibināšana, diasporas resursu apzināšana, ir redzams, ka tur ir ļoti liels darbs ieguldīts, un lietas notiek. Bet noteikti vajadzētu tīri organizatorisku atbalstu, lai radītu šādu sistēmu un uzturētu. Attiecībā uz stratēģiskajām prioritātēm, ja nevaram diemžēl tās definēt valsts līmenī, jo attīstības dokumenti ir par visu, visu gribam attīstīt, un ja visu gribam attīstīt, tad neattīstām neko vai visu tā uz pusēm, tad no pašvaldības un pilsētas perspektīvas, ir mēģināts definēt pilsētas līmeņa prioritātes, un to tālāk skaidri pateikt diasporas partneriem, un kopīgi meklēt risinājumu. Abās pusēs ir jābūt skaidram redzējumam, prioritātēm un tad var būvēt sadarbību. Tas noteikti ir veicinošs apstāklis, kad pašam ir skaidrs, ko tu gribi izdarīt vai kurās jomās. Pat situācijā, kad ir vēlme sadarboties, kā piemēram, ELA un Valmierai, tad bija vajadzīgs gads, lai nonāktu pie reālas praktiskas darbības, ko varētu darīt, lai tā nebūtu vienkārši parunāšana, bet lai tur būtu praktisks rezultāts. Tagad abas puses savu mājas darbu ir izpildījušas un skatīsies, kādi būs rezultāti. No diasporas puses, no esi.lv ir definēti cilvēki, kuri ir Valmierai vajadzīgajās nozarēs, kas strādā gan zinātnē, gan uzņēmējdarbībā, Valmierai no savas puses, savukārt, dot informāciju, materiālus, stāsta, gatavo informāciju nepieciešamajā griezumā. Tālāk ir

jāskatās, vai tas novedīs pie praktiska sadarbības rezultāta, kā piemēram, investīcijas vai jebkāda cita uzņēmējdarbības attīstības formāta kā sadarbības līgums starp uzņēmējiem vai uzņēmējiem un augstskolu un citi.

Latvijas diasporas un zinātnes komunikācijas līdzšinējā pieredze

Valmieras Attīstības aģentūras aktivitātēm tieša fokusa uz zinātņi nav bijis, bet interesētu **zināšanu pārnese uz uzņēmējdarbību**. Liela daļa no esi.lv apzinātajiem profesionāļiem ir aktīvi cilvēki, kas darbojas citās Eiropas augstskolās. Līdz ar to uzņēmējdarbības vide nav atraujama no zinātniskās vides.

ELA īsteno **pasākumu ciklus zinātnes diasporas apzināšanai**, sadarbības veidošanai ar Latvijas partneriem. 2020.gadā bija seši semināri: 1) vērsts uz jauniešiem, sadarbībā ar Eiropas Latviešu jauniešu biedrību; 2) par zinātņi kā par potenciālu virzienu sadarbībai vai arī lai atgrieztos Latvijā, 3) par veselības un medicīnas aprūpes nozari un zinātnes sadarbību šajā jomā strādājošajiem; 4) ģeogrāfiski semināri: Vācijā, Austrijā un Šveicē. 2021.gadā ir iecerēti nākošie 12-13 sadarbības pasākumi, paplašinot loku uz Zviedriju, Franciju un Lielbritāniju, t.sk. Eiropas zinātnes dienas pasākums septembrī, sadarbībā ar diasporas skolām un jauniešu organizācijām un klubiem. Diasporas un Latvijas jaunie zinātnieki stāstīs par sevi, par savu darbu un kā tas noder pasaulei un citiem cilvēkiem, varbūt arī Latvijai. Viens no semināriem arī varētu būt vērsts uz reģionālo attīstību un Valmieru, kur Valmieras uzņēmēji kopā ar Vidzemes Augstskolu varētu būt no vienas puses un diasporas pārstāvji no otras puses.

Priekšlikumi, kā veicināt Latvijas diasporas un zinātnes komunikācijas mērķgrupu sadarbību

Diaspora ir tikpat dažāda un **apakšmērķgrupas** iekļaujoša kā pārējā sabiedrība. Jo arī diasporā būs tie paši bērni, jaunieši, gan daļēji tā ir iesaistīta rīcībpolitikā, būs arī paši zinātnieki. Līdz ar to nebūs vienas atbildes, kā komunicēt ar diasporu. Komunikācija būs atkarīga no izvēlēta diasporas segmenta. Uz doto brīdi pētījumā ir izdalīta aktīvā diaspora un pētniecības diaspora, taču arī aktīvā diaspora var tikt sadalīta apakšsegmentos, kur var būt aktīvie kultūras biedrības vadītāji, vai aktīvie, kas darbojas ES institūcijās, piemēram, atbildīgs par budžetu, zinātnes attīstību utml. un kurš var ar savām profesionālajām zināšanām dot agros brīdinājumus par politikas attīstības tendencēm. Un trešā grupa, kas nav zinātnieki vai pētnieki, bet, kas darbojas inovāciju ekosistēmā, kā jaunuzņēmēji, industrijas pārstāvji vai strādā universitāšu inkubatoros.

Ir svarīgi, ka stāsts par **Latvijas zinātņi** un zinātnes stratēģiskā komunikācija ir **klātesoša visos diasporas investoru pasākumos**. Ja Latvijas zinātnes pārstāvji nav tur klāt, tad diasporas pārstāvji vairāk veido attiecības un satiekas savā starpā. Un netiek tālāk attīstīta sasaiste ar Latvijas zinātņi.

Attiecībā uz investīciju vidi, tad viens no septiņiem slaidiem, ko mēs piedāvājam var būt par **zinātnes potenciālu** vai zinātnes aspektiem. Tas noteikti nebūs investora pirmais jautājums, ko uzdos, kad meklēs vietu, kur nobāzēties, bet otrajā vai trešajā sarunā, noteikti tiks runāts par izglītību, kvalificētu darba spēku, **attīstības potenciālu šai nozarei**, kāds ir valsts redzējums, cik tā ir prioritāra. Piemēram, ja Vācijas investors nāktu un ražotu kaut ko no stikla

šķiedras diega, un ja redzētu, ka šeit ir arī potenciāls attīstīt zinātni un veidot jaunus produktus, tas noteikti būtu kā papildu bonuss.

Kontakti un informācijas avoti, kas varētu noderēt zinātnes komunikācijas aktivitāšu plānošanai ar Latvijas sabiedriski aktīvo un zinātnes diasporu

Eiropas Latviešu apvienība: <https://ela.lv/>

Latvijas diasporas uzņēmēju, profesionāļu un zinātnieku kustība
esi.lv (reģistrēta mājas lapa, bet vēl nav aktīva)

Valmieras Attīstības aģentūras (VAA) mājas lapa: <https://developvalmiera.lv/>

Labās prakses piemērs Nr. 3

Pētniece, kas strādā ārvalstīs un ir pieredze sadarbībai ar Latvijas zinātniskajām institūcijām

Labās prakses piemēra kopsavilkums

Labās prakses piemērs raksturo dažādas iespējas, kā vislabāk iesaistīt Latvijas diasporas zinātniekus sadarbībā ar Latvijas institūcijām, kādi ir šādas iesaistes ieguvumi ilgtermiņā un kā varētu noderēt Lielbritānijas un Somijas labā prakse.

Galvenie argumenti, kāpēc Latvijas diasporas pārstāvji vēlas sadarboties

Dalīties ar savu pieredzi: labi izveidotas procedūras citās valstīs, rokasgrāmatas, publikāciju pieredze, doktorantūras pieredze; piedalīties kopīgos projektos nelielā slodzē; mainīt zinātnes kultūru, celt zinātnes prestižu Latvijā.

Organizācijas vai diasporas pārstāvja īss raksturojums, iepriekšējā sadarbības pieredze ar Latviju šī pētījuma jautājumu kontekstā

Pētniecei ir plaša zinātniskā darba pieredze Lielbritānijā un Somijā. Lielbritānijā ir pilna laika lektora amats, kas ietver gan docēšanu, gan pētniecību, savukārt, Somijā eksperta līgums. Ir bijusi iesaistīta pētniecības projektos Latvijas Universitātē. Ir LZP eksperta tiesības.

Galvenie faktori, kas nosaka veiksmīgu sadarbību

Lielbritānijā ir ļoti labi sakārtotas procedūras, ir pieejamas rokasgrāmatas dažādu gaidu un ekspektāciju sakārtošanai. Šīs pieredzes pārņemšana ļoti noderētu arī Latvijai. Pārējie sadarbības pozitīvie faktori aprakstīti kopā ar priekšlikumiem, skat. sadaļu "Priekšlikumi".

Galvenie faktori, kas traucē veiksmīgai sadarbībai

Jāsakārto birokrātiskie nosacījumi, lai diasporas zinātnieki varētu iesaistīties: paredzēt **elastīgākus veidus darba veikšanai**, piemēram eksperta līgumi. Latvijas institūciju un Latvijā administrēto projektu prasību pēc darba līgumiem, pētniece skaidro, kā Latvijas interesi panākt, lai diasporas pētnieki atgriežas Latvijā. Bet ņemot vērā, cik vispār Latvijā ir pastāvīgu pētnieku pozīciju, šāda prasība ir nepamatota. Tāpēc piemērotāks risinājums būtu attīstīt viesprofesoru pozīcijas, kas, piemēram, ļauj uzreiz 2 vai 3 profesoriem vadīt doktora darbus, kur katram ir sava priekšrocība un ekspertīze. Tāpat, piemēram, ārvalstu augstskolas ļoti novērtē, ka viņu docētājiem ir viespozīcijas arī citās ārvalstu augstskolās.

Latvijas diasporas un zinātnes komunikācijas līdzšinējā pieredze

Pētniece ir nokārtojusi LZP eksperta tiesības, bet nav bijusi iespēja iesaistīties un piedāvāt savu ekspertīzi. Labprāt **dalītos savā pieredzē**, kas iegūta, rediģējot starptautiskos žurnālus un vērtējot dažādus grantus. Bet nav informācijas, kā iesaistīties. Varētu **piedalīties projektos nelielā slodzē** kā daļa no lielākas komandas.

Attiecībā uz Latvijas diasporas zinātniekiem un studentiem ir liels potenciāls Latvijas studentu un pētnieku asociācijai Lielbritānijā (**ALSRUK**), kas būtu vairāk jāizmanto zinātnes komunikācijai un kontaktu veidošanai.

Priekšlikumi, kā veicināt Latvijas diasporas un zinātnes komunikācijas mērķgrupu sadarbību

Iepazīstoties ar pētījuma 2.kārtas secinājumiem, pētniece iesaka vairāk izmantot mediju kanālus, lai runātu par zinātnes komunikācijas jautājumiem. Somijā mediji ļoti **ciena zinātniekus, ekspertus**, kuri ir visu savu laiku ieguldījuši pētniecībā un ir izkropuši savu domāšanas veidu. Un šo **cieņu** var un vajag **vairot** arī Latvijā. To dara dažādos veidos caur medijiem. Skolēniem un pieaugušajiem ir vairāk jāizmanto un jāskatās mediju kanāli, piemēram, LTV1 raidījumi, kuros ir vērtīgas sarunas par to, kas ir zinātne, kas ir zinātniska domāšana, kas vispār ir domas attīstība, kā pasaule mainās. Raidījumiem, kur cilvēki runā zinātniskā līmenī, varētu būt liela vilkme un piesaiste. Svarīgi ir celt domāšanas līmeni. Jauniešiem, protams, ir multimediju kanāls. Jauniešiem un bērniem ir interesanti un patīk, sekot līdzīdi dažādiem ierakstiem, kur parādās zinātniskie fakti. Bērni sāk saukt viens otru par profesoru; viņi apzināts, ka tas ir kaut kas augstākais, ko tu vari sasniegt. Un tālāk jau arī veido savu mācību attieksmi šādā veidā. Somijā ir vairāk valsts vara, cilvēki uzskata, ka viņi ir valsts, kas ir ļoti raksturīgi tieši ziemeļu valstīm. Bet mums ir mazliet atšķirīgi, jo mums visu laiku ir kaut kāda opozīcija, mēģina noriet, pašiem vēl neizprotot situāciju, un tas ir ļoti neproduktīvi. Somu lielākajā laikrakstā regulāri ir īsas slejas, kurās tiek **izskaidroti dažādi sarežģīti termini**, piemēram, kas ir interseksionalitāte. Tiek uzaicināts kāds zinātnieks, kurš vienkāršā valodā un ar piemēriem izskaidro, kas tas ir, kāpēc tas ir svarīgi un kur mēs to redzam ikdienas dzīvē. Un tāpēc Latvijā mediju debatēs var redzēt, ka nav tās **pamata zināšanas** (*knowledge base*), visu laiku tās ir **jāaudzē**, un ne tikai nišas medijos,

bet tieši vajag tās izplatīt galvenajos plašsaziņas medijos. Pilināt nepārtraukti iekšā to zinātnisko. Jātur augstu **zinātnieku prestižu**.

Svarīgi ir atslēgas cilvēki, kuriem ir spējas, kuri var nonākt pie rezultāta: gan finanšu, gan struktūras, un jābūt pietiekoši lielai elastībai, īpaši mums kā mazai valstij, lai paceltu savu zinātnisko institūciju statusu. Jāveido **uz nākotni vērstu cilvēku kodols**, kuriem ir tās vizionāru spējas un kuri redz, kā Latviju mainīt. Tiem ir ik pa laikam jāsatiekas un tad caur pārējiem cilvēkiem, kuriem ir ietekme un piekļuves tīkls, dot uzdevumus un motivēt to vīziju sasniegt.

Viesprofesoru vietu izveide, būtu primārais risinājums kontaktu veidošanai starp Latvijas diasporas zinātniekiem un Latvijas institūcijām. Tad stratēģiski un taktiski izdomāt, kā to vislabāk izmantot, piemēram, kā viesprofesoru publikācijas var palīdzēt institūciju ranžēšanā. Iziet cauri visiem ranžēšanas kritērijiem un saprast, kā vislabāk to veidot un ko iegūst, piesaistot diasporas zinātniekus. Latvijas diasporas piesaiste attiecībā uz **ranžēšanas kritērijiem** iedot ļoti daudz - publikācijas, resursus, dažādību. Vajadzīgs **rīcības plāns**, lai redzētu, kā tieši katru kritēriju var sasniegt. Un tad rast elastīgu risinājumu, kā piemēram, viesprofesoru vietas. Somijā, lai iegūtu viesprofesora vietu, ir jāsaprot savs portfolio, šo portfolio izvērtē gan no zinātniskās puses, gan mācīšanas pieredzes. Un tad automātiski šie viesprofesori parādās mājas lapās, kā institūcijas resurss.

Otrs risinājums ir atvieglot nodarbinātības (līguma) nosacījumus Latvijas diasporas zinātniekiem LZP projektos, īpaši, ja šie ir vērsti nākotnē uz Apvārsnis programmu. **Izmainīt kultūru**, lai mēs neuzvedamies visu laiku **no trūkuma pozīcijām**. Šobrīd zinātniskā kultūra Latvijā ir tā kā no trūkuma pozīcijām, piemēram, tēmu sadalīšana un savstarpējā apkarošana, lai neviens cits nepaņemtu izvēlēto tēmu. Un beigās neviens nav ieguvējs. Jo, ja tam diasporas pētniekam ir daļa no projekta, tad neviens no tā nezaudē, bet īstenībā iegūst: institūcija iegūst publikācijas, resursus, dažādību. Nebaidīties iet uz elastību: tas var būt viesprofesora statuss, eksperta līgums.

Latvijai ir **ļoti jāstiprina doktorantūra**, jo bez doktorantūras nebūs zinātnes nākotnes. Tai ir jābūt maksimāli labai. Mums ir jāaudzē jauni cilvēki, jāizveido doktorantūras pabeigšanas kultūra "*culture of completion*" nevis jāvelk garumā. Svarīgi ir sadarboties doktorantu vadītājiem ar saviem doktorantiem katru mēnesi. Tāpat svarīgi izcelt, ka labiem uzņēmumu vadītājiem arī jābūt doktora grādam, ka ne visiem ar doktora grādu ir jāpaliek universitātēs. Celt latiņu un skaidrot jau skolās, kur karjeras veidošanā būs svarīgs doktora grāds, piemēram, ja gribi strādāt starptautiskās organizācijās, dažādās Eiropas Komisijas institūcijās, tavš doktora grāds tevi izcels pārējo pretendentu vidū. Mainīt kultūru uz to, ka ja tu strādā augsta līmeņa darbu, tad tev jau ir grāds. Doktorantu iesaiste institūcijā esošajos projektos palīdz risināt arī tādus izaicinājumus, kā doktorantu vientulība un garīgā veselība. Liela daļa doktorantu iziet cauri nopietnām garīgās veselības krīzēm vientulības dēļ.

Kontakti un informācijas avoti, kas varētu noderēt zinātnes komunikācijas aktivitāšu plānošanai ar Latvijas sabiedriski aktīvo un zinātnes diasporu

Latvijas studentu un pētnieku asociācijas Lielbritānijā (ALSUK):
<https://www.facebook.com/alsukinfo/>

Labās prakses piemērs Nr. 4

Jaunais pētnieks, kas ieguvis doktora grādu ārvalstīs

Labās prakses piemēra kopsavilkums

Labās prakses piemērs raksturo, kā sadarbībā ar Latvijas institūcijām vislabāk iesaistīt Latvijas diasporas doktorantus, kas studē ārvalstīs; kontaktu nozīmi Latvijā un stipendiju programmu lomu doktorantūras attīstīšanā.

Galvenie argumenti, kāpēc Latvijas diasporas pārstāvji vēlas sadarboties

Jaunie doktoranti ir gatavi atgriezties, ja ir piemērots darbs Latvijā; rakstot savu doktora darbu varētu salīdzinošajā aspektā skatīt savas jomas jautājumus arī Latvijā, ja būtu pretī, kas noorganizē datu ievākšanu; ja sakrīt pētījuma tēma un ir zinātnieki Latvijā, kas strādā pie līdzīgiem pētījumiem.

Organizācijas vai diasporas pārstāvja īss raksturojums, iepriekšējā sadarbības pieredze ar Latviju šī pētījuma jautājumu kontekstā

Jaunais pētnieks ir ieguvis maģistra un doktora grādu ārvalstīs. Atgriezies Latvijā, izmantojot Valsts kancelejas programmu remigrantiem, strādājis ministrijā. Šobrīd strādā starptautiskā uzņēmumā Latvijā, kur izmanto gan savas jau apgūtās zināšanas, gan daudz mācās un papildina esošās zināšanas, lai varētu veikt darba uzdevumus. Iegūtais grāds palīdz, jo ir kritiskā domāšana, izmanto vairāk un citus resursus nekā kolēģi, tas arī deva priekšrocību stājoties darbā, jo ir skaidrs, ja vari vienu tēmu skatīt padziļināti, ir pieredze ar dažādām metodēm.

Galvenie faktori, kas nosaka veiksmīgu sadarbību

Pabeidzot doktorantūras studijas ārvalstīs, bija interese atgriezties Latvijā un Valsts kancelejas **programma remigrantiem** bija ļoti piemērota. Uz to brīdi nebija citi darba piedāvājumi, savukārt, programmas piedāvātais darba piedāvājums bija interesants. Tā kā mērķis bija atgriezties Latvijā, tad tika pieņemts šis darba piedāvājums. Tika izskatīti arī citi darba sludinājumi, bet neizdevās atrast piemērotu darbu. "Aizbraukt jau vienmēr var. Aizbraukt ir ļoti vienkārši." Bet ir vērts pamēģināt Latvijā. Tad kad iedzīvojas ārvalstīs pārāk daudz, tad ir grūti atgriezties. Tajā brīdī, kad tu ārvalstīs paraksti darba līgumu, kļūst grūti atgriezties. **Kamēr tu studē maģistrantūrā un doktorantūrā, tad tu esi diezgan mobils un brīvs.** Kad tu sāc strādāt, tad tu vairs nepārcelsies un tas ir lūzuma punkts, lai atgrieztos.

Galvenie faktori, kas traucē veiksmīgai sadarbībai

Kontakts ar Latviju, dzīvojot ārzemēs bija ļoti mazs, nevarēja iesaistīties projektos un saņemt atbalstu, jo nepieder nevienai Latvijas institūcijai. Bija doma iesaistīt Latviju pētījumā, salīdzināt ar citām valstīm, taču ideja tika

atmesta, jo ir nepieciešami kontakti un lieli resursi, lai sasniegtu cilvēkus Latvijas skolās. Kā arī par šo tēmu publikācijas no Latvijas tikpat kā nebija. Līdz ar to neizveidojās kontakti Latvijā jomā, kurā studēja ārvalstīs. Izvērtējot savas iespējas iesaistīties zinātniskajā darbā Latvijā, izrādījās, ka **fakultātē tās tēmas un metodes ir nosegtas** un īsti nav nepieciešama viņa pieredze un kompetences. Tika piedāvāta neliela slodze, izstrādāt vienu kursu, bet to **nav iespējams apvienot ar pilnas slodzes darbu citur**. Ja būtu bijis iespējams apvienot ar pētniecību kādā pētnieku grupā, tad noteikti būtu izskatījis šādu iespēju.

Lai sadarbotos ar cilvēkiem no Latvijas, kamēr strādā ārzemēs, galvenais ir **kopīga tēma** un atsaucīgi darba devēji, aizspriedumi nebūtu šķērslis. Cilvēki dažādās valstīs ir ļoti atvērti, piedāvā iesaistīties dažādās aktivitātēs, ja izdodas atrast kontaktus atbilstošās jomās. Lielākais šķērslis, strādājot ārzemēs ir tas, **ka trūkst kontakti ar Latviju**. Tomēr galvenais zinātnes jomā ir tieši šī tēmas sakrītība. **Ja būtu Latvijā kāds zinātnieks, kas strādātu pie projekta ar tādu pašu tēmu, būtu iespējams sadarboties**. Esošie pētījumi Latvijā tika skatīti vietnē Google Scholar, kas ir visplašākā datu bāze.

Latvijas diasporas un zinātnes komunikācijas līdzšinējā pieredze

Attiecībā uz zinātnes komunikāciju ir svarīgi saprast, **kas ir lielākais fokuss**: lai cilvēki iet studēt un nokļūst zinātnē, vai gribam, lai sabiedrība pēc iespējas vairāk pievērš uzmanību un atbalsta iniciatīvas; un attiecībā uz diasporu, vai mēs izmantojam viņus komunikācijai vai ir svarīgi, lai viņi atgriežas un strādā zinātnē šeit. Kopumā ir daudz virzienu, svarīgi saprast virsmērķi. Ir bijusi pieredze Zinātnes dienās, kad bija iespēja apmeklēt Organiskās sintēzes institūtu. Vērtē kā ļoti pozitīvu pasākumu. Labprāt iesaistītos zinātnes aktivitātēs Latvijā diskusiju vai vienkāršu sarunu veidā.

Priekšlikumi, kā veicināt Latvijas diasporas un zinātnes komunikācijas mērķgrupu sadarbību

Pats galvenais, ko varētu darīt ministrija, lai veicinātu diasporas iesaisti Latvijā, ir uzturēt kontaktus un vispār **zināt, ka šie zinātnieki ārvalstīs eksistē**. Piefiksēt kurš kur dodas, saglabāt kontaktinformāciju. Jo šobrīd jauniešiem ir iespējams saņemt stipendiju no ārvalstu vēstniecības, nokārtot dokumentus un aizbraukt. Šādā gadījumā vienīgie, kas zina, ir Latvijas vēstniecības ārvalstīs. Izveidojot stipendiju programmu doktorantūras studijām, ir svarīgi saprast, kuras doktorantūras jaunieši izvēlas, īpaši, ja ir mērķis daļu no doktorantiem pēc tam iesaistīt darbā uzņēmumos privātajā sektorā. Iepriekšējais periods pierādīja, ka ja ir finansējums doktorantūras stipendijām, tad vairāk cilvēku aizgāja studēt doktorantūrā. Ārvalstīs stipendija ir kā alga, nav paredzēts, ka doktorants paralēli strādā pilnas slodzes darbu. Var nelielā apjomā kaut ko darīt papildus, bet pamatā ir pilnā slodzē jāstudē. Savukārt, Latvijā nevar nodoties studijām pilnībā, jo ir jāstrādā.

Kontakti un informācijas avoti, kas varētu noderēt zinātnes komunikācijas aktivitāšu plānošanai ar Latvijas sabiedriski aktīvo un zinātnes diasporu

Meklētājs, kur diasporas zinātnieki, skatās, kādi pētnieki un ko pēta Latvijā, vai ir līdzīgās tēmas iestrādes Latvijā, lai varētu kopīgi sadarboties: <https://scholar.google.com/>

Labās prakses piemērs Nr. 5 Sabiedriski aktīvi diasporas sociālā medija un neformālas biedrības pārstāvji Lielbritānijā

Labās prakses piemēra kopsavilkums

Labās prakses piemērs raksturo, kā diasporas mediju platformas un dažādas neformālās biedrības var iesaistīt zinātnes komunikācijā, kas ir svarīgi pašiem diasporas pārstāvjiem un kas ir svarīgi viņu bērniem.

Galvenie argumenti, kāpēc Latvijas diasporas pārstāvji vēlas sadarboties

Ja diasporas pārstāvju bērniem ir iespēja uzzināt vairāk par to, kādas iespējas ir Latvijā un papildus pilnveidot latviešu valodu; ja zinātnieki var palīdzēt skaidrot aktuālus jautājumus padziļinātā veidā, saprotamā formātā un kontekstā ar pārējiem procesiem – spēt paskatīties no vairākiem skatu punktiem un likt to darīt arī klausītājiem; ja zinātnieki ir ieinteresēti paust savu viedokli diasporas medija plānotajos raidījumos, piemēram raidījumu ciklā “Atklāti par ...”.

Organizācijas vai diasporas pārstāvja īss raksturojums, iepriekšējā sadarbības pieredze ar Latviju šī pētījuma jautājumu kontekstā

Valmierietis, 12 gadi Anglijā, ir izveidojis sociālo mediju platformu diasporas informēšanai visā pasaulē. Uzņēmējs, kas Anglijā jau 6 gadus īsteno savu uzņēmējdarbību un ir izveidojis Latviešu biedrību, lai realizētu projektus, kas pašiem ir visbūtiskākie. Galvenais darbības mērķis ir meklēt dažādus veidus, kā iesaistīt latviešus Anglijā, kas ļoti kūtri piedalās kopīgajos pasākumos, un kā runāt par latvisko, lai tas būtu aktuāli esošajiem diasporas pārstāvjiem Lielbritānijā.

Galvenie faktori, kas nosaka veiksmīgu sadarbību

Aktīvi tiek izmantota iespēja piedalīties diasporai paredzētajos finansējuma konkursos, startēt ar dažādiem priekšlikumiem diasporas kopīgu aktivitāšu īstenošanai.

Galvenie faktori, kas traucē veiksmīgai sadarbībai

Izsaka bažas, ka Latvija vispār var kaut kā piesaistīt atpakaļ tos jauniešus, kas ir aizbraukuši studēt ārvalstīs. Ir viedoklis, ka Latvijā vispirms ir pilnībā jāmaina izglītības sistēma, jo tā nav būtiski mainījusi kopš padomju laikiem. Nezina, vai Latvijai ir sadarbība ar pasaules lielajiem pētniecības centriem, lai jaunieši varētu braukt un pētīt, piemēram, ar kosmosu saistītos jautājumus. Svarīgi, lai jauniešiem var nodrošināt piekļuvi tām tēmām, kas ir aktuālas pasaulē. Būtu jāapzina, kas interesē jauniešus un jānodrošina iespējas to apgūt, un pēc tam atgriezties un strādāt tajās jomās.

Ir ļoti liela skepse par izglītību Latvijā, vairāki grādi ir iegūti tieši Latvijā. Lielākā kritika ir par to, ka skolās māca katru priekšmetu atsevišķi un nemāca integrēto domāšanu. Jauniešiem netiek iedots priekšstats, kā skatīties uz zināšanām un to, ka tu vari arī kaut ko nezināt, piemēram, ka ir zināšanas, kas noderēs ikdienā, ir zināšanas, lai mācītu citus un tālāk zināšanas, kas nepieciešamas zinātnei. Piemēram, diasporas pārstāvju bērniem jau ir ļoti konkrētas intereses, **ko tieši viņi vēlas studēt un kāpēc**. Tāda līmeņa izpratne pamatā ir iegūta skolā. Ir jāpanāk, ka skolotāji spēj skatīties uz pasauli plašāk un iedot to arī bērniem. Ir jāpārņem labā ārvalstu pieredze. Jādod iespēja jaunajiem cilvēkiem mācīt jaunos cilvēkus, ne tik daudz gadu ziņā, kā domāšanas ziņā. Svarīgi ir attīstīt spēju pašiem darboties un kustēties.

Latvijas diasporas un zinātnes komunikācijas līdzšinējā pieredze

Lai zinātnieku uzaicinātu uz diasporas mediju, zinātniekam ir interesanti jāpasniedz sava tēma, lai ir interesanti klausīties, ir jābūt atbilstošam pasniegšanas formātam, jāspēj sava tēma sasaistīt ar citām sabiedrībai aktuālām jomām. Jāspēj parādīt, ka zinātne nav tikai kungs ap 70, sirmi mati, halātā, sēž laboratorijā un rokas, ka zinātne ir daudzpusīga un dažāda. Būt jaunās paaudzes zinātniekam nevis no padomju laika iestagnējušās sistēmas. Lai tas, kā pasniedz jautājumus, **ir saprotami**. Un zinātniekam ir jābūt atpazīstamam, jāparādās arī visādos citos pasākumos. **Spēja paskatīties uz vienu lietu no vairākām pozīcijām un likt to izdarīt arī citiem**. Par vienu un to pašu tēmu **paskatīties kontekstos** un tas ir tas, kas uzpērk. Jāprot komunicēt jebkuru no zinātnieka jautājumiem. Svarīgi, ka zinātnieks var palīdzēt skaidrot sabiedrībai aktuālus jautājumus, iedot plašumu, dziļumu, lai kopā ar mediju pārstāvjiem to var izdarīt labāk par viņiem. Mediji var būt tas vidus tilts starp zinātni un to, ko mediji var piesaistīt zinātnei. Piemēri, kur medijiem noder zinātnieku iesaiste: nerātnās dainas un Jāņu svinēšanas tradīcijas, ko ir pētījuši Latvijas pētnieki, pašvaldību vēlēšanas un iesaiste politiskajos procesos, kā to skaidro Latvijas pētnieki, literatūra un latviešu valoda, kā aktuālā latviešu literatūra varētu palīdzēt uzlabot diasporas latviešu valodas zināšanas. Būtiski ir uztaustīt diasporai aktuālas jomas.

Priekšlikumi, kā veicināt Latvijas diasporas un zinātnes komunikācijas mērķgrupu sadarbību

Pēc “**Manas klases**” parauga varētu piedāvāt diasporas bērniem fizikas, ķīmijas eksperimentus, bioloģija, matemātikas nodarbības latviešu valodā.

Interesē **diasporas bērniem nometnes Latvijā.**

Prioritāte diasporai domātajam finansējumam noteikti būtu **latviešu valodas skoliņu nodrošināšanai katrā pilsētā Lielbritānijā**, kurā ir atbilstošs skaits latviešu, kur attiecīgi ir arī atbilstošs skaits bērnu un nodrošina, ka tur ir potenciāls latviešu skoliņai. Pirmkārt, paredzēt finansējumu skolotājam un telpai. Un tas nodrošinās, ka būs arī pārējās aktivitātes: teātri, kori utml., jo vecāki tur satiekas un savā starpā komunicē. Nevis otrādi, nodrošināt vecākiem iespēju piedalīties koros, teātros un cerēt, ka bērni zinās latviešu valodu.

Zinātniekiem ir iespēja **piedalīties diasporas sociālo mediju diskusijas ciklā** “Atklāti par ...” un diskutēt par zinātnes jautājumiem. Var būt raidījumu cikls, var būt viens raidījums. Sociālo mediju platforma ir atvērta sadarbībai.

Kontakti un informācijas avoti, kas varētu noderēt zinātnes komunikācijas aktivitāšu plānošanai ar Latvijas sabiedriski aktīvo un zinātnes diasporu

Sociālais medijs Laiva <https://www.medijslaiva.com/>

Labās prakses piemērs Nr. 6

Ventspils pilsētas domes aktivitāte: LIVIN kontaktpunkts

Labās prakses piemēra kopsavilkums

Labās prakses piemērs raksturo, ko Latvijas pašvaldība var darīt, lai palīdzētu pārcelties tiem, kas ir ieinteresēti mainīt dzīvesvietu un darba vietu, kā zinātnes komunikācijā var iesaistīt remigrācijas koordinatorus un veiksmīgas komunikācijas nozīmi darbā ar diasporu.

Galvenie argumenti, kāpēc Latvijas diasporas pārstāvji vēlas sadarboties

Iespēja dalīties ar savu pieredzi, nodod zināšanas, būt noderīgam ar savu plašo skatījumu uz dažādām lietām; būt zināšanu aprītē, uzzināt par jaunākajiem pētījumiem; apmācību iespējas, mūžizglītība, studijas angļu valodā.

Organizācijas vai diasporas pārstāvja īss raksturojums, iepriekšējā sadarbības pieredze ar Latviju šī pētījuma jautājumu kontekstā

LIVIN Ventpils kontaktpunkts ir izveidots projekta “Eiropas nākamās paaudzes mazās pilsētas” ietvaros, tā ir Ventpils pilsētas domes aktivitāte, kuras mērķis ir piesaistīt Ventpils pilsētai jaunus iedzīvotājus un atgriezt ārvalstīs dzīvojošos latviešus atpakaļ Latvijā, Ventpilī. LIVIN kontaktpunkts ir vieta, kur saņemt informatīvo atbalstu, ja ir vēlme pārcelties Latvijas ietvaros vai no ārvalstīm. Remigrācijas jomā Ventpilij ir ļoti cieša sadarbība ar Kurzemes plānošanas reģiona remigrācijas koordinatore, saziņā ar remigrantiem. Projekta “Eiropas nākamās paaudzes mazās pilsētas” ietvaros uz Ventpilī līdz šim ir pārcēlušies jau 85 speciālisti, kopā ar ģimenēm tie ir 137 cilvēki, no kuriem 15 ir remigranti. LIVIN vēl viens no mērķiem ir jaunas kopienas veidošana, organizējot Ventpils jauno iedzīvotāju tikšanās un saliedēšanās pasākumus. Līdz šim ir bijuši jau 3 (trīs) pasākumi. Atsauksmes ir bijušas ļoti pozitīvas, jo cilvēkiem ir nepieciešami saliedēšanās un kopā būšanas pasākumi. Ventpils kopā ar Liepāju, Skrundu un Kuldīgu noorganizēja tiešsaistes pasākumu “Nākamā pietura Kurzeme”, kur diasporas pārstāvji tika iepazīstināti ar šīm pilsētām un tika izstāstīti **atgriešanās stāsti**. Tas tika plānots kā **motivācija un iedvesma** tiem cilvēkiem, kas ir ārpus Latvijas. Jo daudziem ir nepieciešams redzēt un sadzirdēt, un gūt apstiprinājumu, ka arī viņi var atgriezties dzimtenē un viņiem **ir pie kā vērsties** pēc padoma, informācijas. Sākotnēji, projekta ietvaros, bija paredzēts arī braukt uz vairākām valstīm, lai būtu tuvāk šiem cilvēkiem, bet diemžēl Covid apstākļi to visu ir kavējuši.

Galvenie faktori, kas nosaka veiksmīgu sadarbību

Parasti tiem cilvēkiem, kuri interesējas par pārcelšanās vai atgriešanās iespējām, pietiek ar sarunu un viņi paši tālāk ir gatavi atrast informāciju, kas viņiem ir nepieciešama. Arī diasporas pārstāvjiem svarīgi ir **dzirdēt atbalstu, to, ka viņus saprot**. Ne vienmēr finansiālais aspekts ir tas noteicošais, pārsvarā tā ir tā saruna, attieksme, kā sarunājamies.

Izšķirošais faktors, remigrantu un LIVIN sadarbībā ir bijusi **veiksmīga komunikācija**. Ja būtu iespēja šeit nodrošināt darbu, tad daudzi būtu gatavi atgriezties, jo vilkme pēc dzimtenes ir visiem, vieniem varbūt vairāk izteikta, citiem pieklusināta. Īpaši ģimenēm ar bērniem, kad bērni vēl ir mazi. Ja bērni sāk iet skolā un vecāki vēlas, lai bērni mācītos latviešu valodā, zinātu latviešu tradīcijas, lai turpinātos ģimenes tradīcijas, tas ir motivējošs faktors atgriezties.

Galvenie faktori, kas traucē veiksmīgai sadarbībai

Ventpilī ir samērā neliels nekustamā īpašuma piedāvājums, kas ir viens no kavējošajiem faktoriem, jo galvenais, lai atgrieztos, ir dzīvesvieta, tad darbs un pārējo jau var sakārtot pēc tam. Viņi vēlas atgriezties, bet nezina, kā šeit būs. Tā ir arī nevēlēšanās kaut ko mainīt, īpaši ģimenēm, kas jau ir iedzīvojušās ārvalstīs. Jauniem cilvēkiem kaut ko mainīt ir vieglāk.

Latvijas diasporas un zinātnes komunikācijas līdzšinējā pieredze

Neviens no remigrantiem nav bijis saistīts ar zinātnei. LIVIN koordinatore var izstāstīt, kādas ir Ventpils studiju programmas, bet nav informācijas par pētniecības aktivitātēm. Pieļauj, ka Ventpils Augstskola zinātnē dara vairāk nekā viņa zina, bet trūkst par to informācija.

Priekšlikumi, kā veicināt Latvijas diasporas un zinātnes komunikācijas mērķgrupu sadarbību

Ir ļoti svarīgi, kā mēs runājam ar šiem cilvēkiem. Informācija ir jāpasniedz tā, ka viņi ir ārzemēs ieguvuši **neizsakāmi lielu pieredzi**, viņiem ir **plašs skatījums uz lietām, notikumiem**. Šī viņu **pieredze būs ļoti noderīga Latvijā** vienalga kurā jomā. Viņiem jāliek noticēt, ka viņu pieredze ir ļoti svarīga šeit Latvijā. Jo viņi to var īstenot arī šeit – savas zināšanas nodod mums pārējiem, kuriem tās ir nepieciešamas.

Veiksmīga komunikācija ir ļoti cieši sasaistīta ar attieksmi, un tas ir ļoti būtiski attiecībā uz remigrantiem, jo viņi ir ļoti jūtīgi un ar viņiem ir jāmaks strādāt. Ir īpaši jāpiedomā pie **attieksmes**, kā tiek runāts ar remigrantiem. Tai ir jābūt ļoti **pretimnākošai, saprotošai un izprotošai**.

Vēstījumi, kas jānodod: ka šeit nav tik traki, kā Jūs lasāt, nodot pareizo un aktuālo informāciju, informēt par aktualitātēm un iespējām pilsētā. Ļoti bieži cilvēki, kas ir aizceļojuši projām, domā, ka šeit ir tāpat kā pirms 10-15 gadiem. Ir **jāstāsta aktuālā situācija, aktuālie notikumi**, jo laiks ir gājis uz priekšu, viss attīstās un mainās.

Koordinatoram ir jābūt labām prasmēm uzstāties un runāt, spēt komunicēt tieši viens pret vienu, kas šajā gadījumā bija visgrūtākais un bija jāpārkāpj sev pāri. Būt par informatīvu atbalstu, bet nedarīt neko otra vietā. **Iet kopā ar to cilvēku, bet nedarīt viņa vietā.**

Svarīgi, ka vienā pilsētā ir pieejams viss izglītības cikls: bērnudārzs, skola, tehnikums, augstskola, mūžizglītība.

Diasporu interesē **apmācību iespējas, mūžizglītība, studijas angļu valodā**.

Vairāk ir nepieciešams skaidrojošais darbs, kas ir Latvijas zinātne, publicitāte pareizajos kanālos, kā šo informāciju līdz konkrētajai grupai nodod. Un jo vienkāršāk, jo labāk. Ir jāskaidro pamatlietas, piemēram, kas īsti ir zinātnes komunikācija. Jo tu informāciju pasniegsi **vienkāršāk un saprotamākiem vārdiem**, jo tevi vairāk sadzirdēs un uzklausīs.

Kontakti un informācijas avoti, kas varētu noderēt zinātnes komunikācijas aktivitāšu plānošanai ar Latvijas sabiedriski aktīvo un zinātnes diasporu

Ventspils pilsētas pašvaldības mājas lapa, kur apkopota informācija par visu, kas ir nepieciešams, lai pārceļtos un sāktu dzīvot Ventspilī
<https://www.livinentspils.lv/>

Projekts “Eiropas nākamās paaudzes mazās pilsētas”
https://www.ventspils.lv/lat/investicijas_un_projekti/nextgen_microcities/?doc=30059

Remigrantu koordinātoru tīkls Latvijā: <https://www.paps.lv/sazinai/> un VARAM projekts “Reģionālais remigrācijas koordinātors”:
<https://www.paps.lv/par-projektu/>

Argumentu un priekšlikumu apkopojums

2. tabula

Pārskats par galvenajiem argumentiem, kāpēc Latvijas diasporas pārstāvji vēlas sadarboties un priekšlikumi, kā palielināt interesi par zinātņi un sadarbību zinātnes jomā dažādās Latvijas diasporas grupās

Labās prakses piemēra Nr.	Galvenie argumenti, kāpēc Latvijas diasporas pārstāvji vēlas sadarboties	Priekšlikumi
1.	<ul style="list-style-type: none"> – dot atpakaļ Latvijai, dalīties, iespēja kopīgi augt – tīkloties – radīt sinerģiju – parādīt reģionu potenciālu – attīstīt jaunas iniciatīvas – aktualizēt dažādus ilgtermiņa jautājumus – ja ir satikušies pareizie cilvēki, svarīga ieinteresēta kontaktpersona otrā pusē 	<ul style="list-style-type: none"> – zinātniekiem stāstīt par savām prioritātēm un interesēm, izveidot labu savu piedāvājumu – veidot attiecības un kopsadarbību; apzināties, ka tas ir ilgtermiņa darbs – zinātniekam vajadzētu iedot papildinošo perspektīvu sabiedrībā aktuāliem jautājumiem un attiecīgam pasākumam piemērotā formātā – padarīt zinātņi redzamu – risināt finansējuma trūkumu – uzņēmumiem attīstīt savas R&D nodaļas – veidot zinātņi kā daļu no ilgtermiņa skatījuma uz valsts attīstību – būt atvērtiem talantu piesaistē
2.	<ul style="list-style-type: none"> –veidot sadarbību, būvēt divvirziena tiltus –ja tas atbilst ELA darbības virzieniem: identitāte, iesaiste vai ieguldījums –talantu piesaiste –ekonomisko attiecību veidošana –iepazīt Latvijas iespējas dažādos reģionos, piemēram, sporta infrastruktūru –praktiska sadarbība –zināšanu pārnese uz uzņēmējdarbību –lielāka vajadzība un ieinteresētība sadarbībai reģionu līmenī –sadarbība zināšanu daudzkaršošanai –pragmatiskais latvietības virziens –vērst uz investoru domāšanu 	<ul style="list-style-type: none"> –precizēt Latvijas diasporas apakšgrupas zinātnes komunikācijai: aktīvie kultūras jomas pārstāvji, aktīvie profesionāļi, kas strādā ES institūcijās, zinātnieki un aktīvie inovāciju ekosistēmas dalībnieki –organizēt diasporas jauniešu nometnes, kur kompleksā pieejā tiek piedāvātas jauniešiem interesantas tematikas, piemēram, sports kopā ar latviešu valodu un kultūru –sadarboties ar ELA semināru ciklu īstenošanā un zinātnes diasporas apzināšanas pasākumu īstenošanai –Latvijas zinātnes pārstāvjiem būt klāt visos diasporas pasākumos
3.	<ul style="list-style-type: none"> – dalīties ar savu pieredzi: labi izveidotas procedūras citās valstīs, 	<ul style="list-style-type: none"> – izmantot medijus, lai vairotu cieņu pret zinātniekiem un celtu profesijas

	<p>rokasgrāmatas, publikāciju pieredze, doktorantūras pieredze</p> <ul style="list-style-type: none"> – piedalīties kopīgos projektos nelielā slodzē – mainīt zinātnes kultūru, celt zinātnes prestižu Latvijā 	<p>prestižu, t.sk. kāpēc jāstudē doktorantūrā</p> <ul style="list-style-type: none"> – audzēt pamata zināšanas par zinātni, skaidrojot sabiedrībai, kas ir zinātne, kas ir zinātniska domāšana, kas ir domas attīstība, kā pasaule mainās – skaidrot sabiedrībai dažādus sarežģītus terminus, kas tiek izmantoti aktuālu problēmu raksturošanai – veidot uz nākotni vērstu cilvēku kodolu, kas regulāri tiek un virza procesus – izveidot viesprofesoru vietas – izveidot rīcības plānu, kā stiprināt Latvijas institūcijas dažādos reitingos, izmantojot viesprofesoru ietekmi uz ranžēšanas kritērijiem – stiprināt doktorantūru – izmantot vairāk ALSRUK
4.	<ul style="list-style-type: none"> –jaunie doktoranti ir gatavi atgriezties, ja ir piemērots darbs Latvijā –rakstot savu doktora darbu varētu salīdzinošajā aspektā skatīt savas jomas jautājumus arī Latvijā, ja būtu pretī, kas noorganizē datu ievākšanu –ja sakrīt pētījuma tēma un ir zinātnieki Latvijā, kas strādā pie līdzīgiem pētījumiem 	<ul style="list-style-type: none"> –piedāvāt remigrantu programmas, īpaši jaunajiem pētniekiem, kas ir tikko pabeiguši doktorantūru un nav vēl uzsākuši darba attiecības ārvalstīs –paredzēt veidus, kā diasporas doktorantūras studenti var iesaistīties pētījumos Latvijā kopā ar Latvijas zinātniskajām institūcijām –izveidot atbalsta mehānismus, kā doktorantiem ārvalstīs iegūt datus Latvijā savā pētniecības jomā, lai veiktu salīdzinošo pētniecību konkrētā jomā ar citām valstīm –izskatīt iespēju atļaut pieteikties COST programmai arī Latvijas diasporas pētniekiem vai arī intereses gadījumā piedāvāt sadarbību ar kādu no Latvijas institūcijām –sadarbībā ar Latvijas vēstniecībām ārvalstīs, apzināt un piefiksēt jauniešus, kas studē ārvalstīs –veidojot stipendiju programmas doktorantūrai, ņemt vērā, ka pēc grāda iegūšanas daļai vajadzētu iet strādāt privātajā sektorā, līdz ar to jāparedz sasaiste ar uzņēmumiem
5.	<ul style="list-style-type: none"> –ja diasporas pārstāvju bērniem ir iespēja uzzināt vairāk par to, kādas 	<ul style="list-style-type: none"> –jāmodernizē skolas un mācību process skolās Latvijā - jāveicina integrētā domāšana

	<p>iespējas ir Latvijā un papildus pilnveidot latviešu valodu</p> <ul style="list-style-type: none"> –ja zinātnieki var palīdzēt skaidrot aktuālus jautājumus padziļinātā veidā, saprotamā formātā un kontekstā ar pārējiem procesiem – spēt paskatīties no vairākiem skatu punktiem un likt to darīt arī klausītājiem –ja zinātnieki ir ieinteresēti paust savu viedokli diasporas medija plānotajos raidījumos, piemēram raidījumu ciklā “Atklāti par ...” 	<ul style="list-style-type: none"> –skolotājiem ir jāskaidro, kur ir tās zināšanas, kad sākas zinātne un kas ir tas, kas noderēs ikdienā –skolotājiem jāveicina jauniešos izpratne par to, ko viņi vēlas mācīties vairāk un kāpēc –“Mana klase” piedāvāt arī Latvijas diasporas bērniem –izmantojot diasporai paredzēto finansējumu, pirmkārt, nodrošināt katrā Lielbritānijas pilsētā ar kritisko latviešu skaitu latviešu valodas skoliņu bērniem –zinātniekiem piedalīties diasporu mediju raidījumu ciklos un paust savu viedokli par aktuālām tēmām un skaidrot to no vairākiem skatu punktiem
6.	<ul style="list-style-type: none"> –iespēja dalīties ar savu pieredzi, nodod zināšanas, būt noderīgam ar savu plašo skatījumu uz dažādām lietām –būt zināšanu aprītē, uzzināt par jaunākajiem pētījumiem –apmācību iespējas, mūžizglītība, studijas angļu valodā 	<ul style="list-style-type: none"> –veidot un stāstīt Latviešu zinātnieku atgriešanās stāstus, lai motivētu un iedvesmotu –paredzēt kontaktpunktu, kur vērsties tiem Latvijas zinātniekiem, kas vēlas atgriezties vai uzsākt sadarbību ar Latvijas institūcijām –veikt dažādu koordinatoru, kas komunicē ar diasporu, apmācības, lai viņi spētu brīvi komunicēt par Latvijas zinātnes jautājumiem, aktuālajiem notikumiem un jaunākajiem pētījumiem –komunicēt par zinātņi vienkāršāk un saprotamākiem vārdiem, skaidrot pamatlietas –ņemt vērā, ka diasporai kā mērķgrupai ir ļoti būtiska veiksmīga komunikācija, pretīmnākoša un saprotoša attieksme – nodrošināt visa veida atbalstu, t.sk. nefinansiālu, lai ir pie kā vērsties –ja iespējams, piedāvāt atbalstu dzīvesvietas nodrošināšanai –plānojot attīstības projektus, paredzēt aktivitātes, ar mērķi stiprināt sadarbību ar diasporu